

Europa moet een sterke defensie hebben maar wel onder de Amerikaanse veiligheidsparaplu

Posted on 17 februari 2024 by Johannes Vervloed

Een uitspraak van voormalig (en toekomstig?) president Trump tijdens een campagnebijeenkomst heeft veel stof doen opwaaien. Als NAVO-lidstaten niet aan hun verplichtingen voldoen (2% van het bruto nationaal product aan Defensie uitgeven) zal de VS hen bij een aanval op hun grondgebied niet verdedigen. Goede verstaanders zagen hier niet meer in dan een waarschuwing aan onwillige lidstaten. Al in zijn eerste termijn had Trump gezegd dat de VS niet langer alle kosten van de NAVO wilde dragen. Anderen sloegen alarm. De VS gaat de NAVO verlaten en zal Europa aan z'n lot overlaten.

De regeringsleiders van Polen en Duitsland en de president van Frankrijk grepen de woorden van Trump aan om te pleiten voor een Europese Unie met een eigen sterke defensie. De EU moet in hun ogen niet langer volledig afhankelijk willen zijn van de Amerikaanse veiligheidsparaplu en het eigen grondgebied kunnen verdedigen. Als een pilaar binnen de NAVO, maar – hoewel niet hardop gezegd – op

termijn als een zelfstandige defensiegemeenschap.

De Weimar-Driehoek

De Weimar Triangle, bestaande uit Frankrijk, Duitsland en Polen, zou de constituerende kerngroep van die defensiegemeenschap moeten worden. De drie grootste lidstaten met ruim de helft van de bevolking van de EU kwamen lange tijd niet op het hoogste niveau bijeen in het kader van het Weimaroeverleg. Maar na de recente regeringswisseling zet Polen in op hervatting van dat overleg met Frankrijk en Duitsland. De nieuwe Poolse premier, Donald Tusk (oud-voorzitter van de Europese Raad), maakt een rondreis door de Europese Unie en bezoekt onder anderen zijn Franse en Duitse collega's Macron en Scholz.

De aanleiding voor nieuw leven in het Weimaroeverleg is de vrees voor terugkeer in het Witte Huis van Donald Trump. Verondersteld wordt dat de oud-president van de VS zal weigeren om EU-lidstaten te verdedigen in het geval van een artikel 5-situatie, waarbij een van de lidstaten van de NAVO wordt aangevallen door een vreemde macht.

Een tweede reden is de weigering van het (door de Republikeinen gedomineerde) Huis van Afgevaardigden van de VS om Oekraïne een nieuw pakket wapens en munitie te verstrekken. De EU zal dat gat moeten opvullen, aldus de ministers van buitenlandse zaken van de Weimar Triangle, die ter voorbereiding op de rondreis van Donald Tusk bijeenkwamen.

De Weimar-driehoek staat niet alleen in het voornemen om de defensieuitgaven op te voeren en de rol van de VS in Oekraïne over te nemen. De Europese Commissie bij monde van Thierry Breton, de EU-Commissaris voor de interne markt, industriepolitiek en defensie was haar hierin al voorgegaan. Breton wil een eigen Europese wapenindustrie creëren, die voldoende munitie kan leveren aan Oekraïne, op termijn de Amerikaanse wapens kan vervangen en als basis kan dienen voor een eigen EU-leger. Een fonds van 200 miljard euro moet de wapenfabrikanten in de EU daartoe aanzetten.

Interne defensiemarkt

De vaste voorzitter van de Europese Raad, Charles Michel, liet zich evenmin

onbetuigd en pleit ervoor de defensieuitgaven in de Europese Unie tot tenminste 600 miljard euro op te voeren voor de komende jaren. De Europese Investeringsbank zou daarbij een grote rol moeten krijgen.

In navolging van Breton dient de interne markt van de EU volgens Michel te worden uitgebreid met een defensiemarkt. Het is een voorwaarde om uiteindelijk te komen tot de oprichting van een 'European Defense Community', een organisatie die in 1954 al in de steigers stond, maar in het Franse parlement werd afgestemd. De Fransen waren zo vlak na de oorlog bevreesd voor een Duitse herbewapening.

Eurobonds?

De buitenland-expert van de regerende SPD in Duitsland, Michael Roth, gaat nog een stap verder. Hij vindt de 600 miljard van Michel en zeker de 200 miljard van Breton niet genoeg. Hij pleit voor het uitgeven van eurobonds om Oekraïne te kunnen steunen en de benodigde meerdere defensieuitgaven te financieren.

De Duitse overheid verkeert momenteel in financiële problemen en heeft moeite om de toezegging van bondskanselier Scholz een extra bedrag van 100 miljard euro aan defensie uit te geven waar te maken. Honderd miljard is precies het Duitse begrotingstekort.

Vermoed wordt dan ook dat Roth niet op eigen doft heeft gesproken en dat zijn proefballon, een pleidooi voor eurobonds, van hogerhand is ingestoken. Bondskanselier Scholz was recentelijk in de VS en zou te horen hebben gekregen dat de EU meer moet doen om Oekraïne te steunen. Het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden zal naar verwachting een door de Biden-regering voorgesteld nieuw pakket van 60 miljard dollar voor Oekraïne niet goedkeuren.

Of het demissionaire kabinet in Nederland akkoord gaat met het gebruik van eurobonds om Oekraïne te steunen is de vraag. Weliswaar heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen om Oekraïne te (blijven) steunen, maar we herinneren ons de woorden van premier Rutte dat het gebruik van eurobonds (voor het Coronaherstelfonds) éénmalig zou zijn.

Trump bewees Europa een dienst

Maar afgezien van de financiering, lijkt er in de Europese Unie consensus te ontstaan om zowel meer te doen op defensiegebied als Oekraïne te blijven voorzien van wapens, munitie en financiële steun. Mede door toedoen van de gewraakte uitspraak van Trump. Sommigen stellen zelfs dat 'Trump Europa een dienst bewees'. Wat de Fransen en partijen als D66 jarenlang niet voor elkaar kregen – een EU met de ambitie om niet alleen een economische, maar ook een politieke en militaire grootmacht te worden – kreeg Trump met één goedgeplaatste opmerking voor elkaar.

Over de manier waarop een en ander z'n beslag moet krijgen verschillen echter de meningen. Zo pleiten de Fransen al decennia voor een eigen EU-leger, maar de Duitsers houden dat (vooralsnog) af. Weliswaar kondigde Scholz in zijn Praag-rede van vorig jaar meer defensieuitgaven aan, maar hij wil die inzetten ter verdediging van de Oostflank van de EU, binnen en niet buiten de NAVO.

Gevaarlijke illusie

De discussie binnen of buiten de NAVO zal nog wel enige tijd voortduren. Een compromis lijkt te zijn om voorlopig te streven naar een sterke EU-pijler binnen de NAVO. Op termijn zou die pijler zelfstandig kunnen of (zoals de Fransen c.s. zeggen) moeten worden.

Zelf denk ik dat een eigen EU-leger een illusie is en bovendien gevaarlijk. Frankrijk en de grotendeels door de Fransen gedomineerde Europese Commissie hebben een Calimero-complex. Zij zien niet in dat de voorwaarde voor een Europees leger een gezamenlijk buitenlands beleid is, een centraal gezag en een eigen Europese identiteit. Geen van de drie is het geval.

Over allerlei internationale kwesties wordt binnen de EU verschillend gedacht. De meningsverschillen strekken zich uit over issues als *decoupling* of *derisking* van de relatie met China, de mate en vorm van sancties tegen Rusland, oplossingen voor het Israëliisch-Palestijnse conflict, wel of geen relatie onderhouden met Iran en zijn proxies, het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan, welke partij in Libië moet worden gesteund, de vraag of Afrikaanse landen afgewezen asielzoekers moeten terugnemen en hoe ver de steun aan Oekraïne moet gaan.

De Europese Unie mag dan een economische grootmacht zijn, een politieke en militaire macht is het niet en zal het nooit worden. Een Europees leger is tot mislukken gedoemd vanwege de onvermijdelijke kakofonie over hoe het moet worden opgetuigd, wie het gaat betalen en hoe over de inzet van 'onze jongens' wordt beslist. Dat zal dan in ieder geval niet meer het Nederlandse parlement zijn, zoveel is zeker. Je moet er bijvoorbeeld toch niet aan denken dat Von der Leyen het opperbevel over een EU-leger krijgt. Als het aan haar had gelegen waren we nu al in een oorlog met Rusland verzeild geraakt.

Blijft Amerika nog wel lid van de NAVO?

Een meerderheid van de Europese staten wil geen Europese superstaat met centraal gezag in Brussel. En de Europese burger? Die bestaat niet.

Het verlangen naar een Europese Defensie Unie is bovendien niet alleen onrealistisch, maar ook gevaarlijk. Het stelt namelijk het VS-lidmaatschap van de NAVO in de waagschaal. Indien een EU-leger onverhoopt wordt doorgedrukt, zullen de VS hun conclusies trekken. De Amerikaanse veiligheidsparaplu zal verdwijnen en de Europese Unie zal aan haar lot worden overgelaten. Een militaire oefening met een dominante rol voor de VS – zoals de oefening Steadfast Defender 24 met 90.000 manschappen die momenteel plaatsvindt ter afschrikking van Rusland – zal dan niet meer mogelijk zijn.

De portee van dit verhaal is, ja, een stevige defensie, maar binnen de NAVO. Stevig, omdat je in de diplomatie, bij het beslechten van geschillen, alleen succesvol bent vanuit een sterke positie. Theodore Roosevelt zei het al: 'Speak softly but carry a big stick.'

Is de angst voor Rusland terecht?

De vraag is overigens wel of we zo bang moeten zijn voor Poetin. Of Rusland inderdaad expansiedrift heeft en binnen 3-5 jaar Estland zal aanvallen, zoals de Duitse minister van defensie Pistorius beweert.

Expansiedrift was niet de reden voor de inval in Oekraïne. Die had andere redenen, waaronder angst voor het overslaan van de Oranjerevolutie in Oekraïne naar het eigen land, angst voor een 'Maidan' op het Rode Plein in Moskou.

Dat Rusland geen enkele reden heeft het grondgebied uit te breiden zei Poetin ook in het recente interview met Tucker Carlson. Uiteraard moeten we hier sceptisch tegenover staan, omdat het zonder twijfel deel uitmaakt van de informatieoorlog. Maar toch. Er was volgens Poetin een principe-akkoord tijdens de onderhandelingen in Turkije over een wapenstilstand. Over de vier meest gevoelige onderwerpen (afstand doen van de ambitie om toe te treden tot de NAVO, demilitarisatie, wat Rusland “de-nazificatie” noemde en de bescherming van de Russische taal in Oekraïne) zou overeenstemming zijn bereikt. Toenmalig premier van het VK, Boris Johnson, zou (in opdracht van de VS?) Zelenski weerhouden hebben het principe-akkoord te tekenen.

Wat hier ook van zij en welke ambities het Kremlin ook moge koesteren, het aanvallen van een NAVO-lidstaat betekent een Derde Wereldoorlog, iets waartoe ook een Russische leider niet snel over zal gaan.

Veel bedreigingen

Rusland is echter niet de enige potentiële bedreiging. Het Midden-Oosten is een kruisvat dat bij ontploffing ook een enorme impact zal hebben in Europa. In Afrika zijn diverse niet-Europa-vriendelijke regimes aan de macht gekomen en is IS nog niet verslagen. En ‘what about China’. Blijft dat een economisch powerhouse of krijgt het hegemoniale ambities en wordt het daarmee ook voor Europa een bedreiging?

Een sterke defensie lijkt derhalve geboden om ook in de toekomst de vrije samenleving die we in Europa kennen te kunnen handhaven en, als het moet, verdedigen. En als we verstandig zijn doen we dat samen met onze Amerikaanse vrienden. De VS is onze enige machtige, betrouwbare en gelijkgestemde bondgenoot en unieke en bewezen garantie voor de veiligheid van ons continent.

Johannes Vervloed was gedurende bijna vier decennia verbonden aan het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, met als standplaatsen onder meer Jakarta, Sint-Petersburg en Parijs.

Wynia's Week verschijnt twee keer per week, 104 keer per jaar. De donateurs maken dat mogelijk. [**Doet u mee?**](#) Hartelijk dank